

LIETUVOS RESPUBLIKOS KELIŲ TRANSPORTO KODEKSO 8² IR 18¹ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto Įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos kelių transporto kodekso 8² ir 18¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas atsižvelgiant į Šešėlinės ekonomikos mažinimo koordinavimo komisijos 2022 m. gruodžio 2 d. nutarimą Nr. S-3437, kuriuo Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai (toliau – Susisiekimo ministerija) kartu su Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos transporto saugos administracija (toliau – Transporto saugos administracija) ir Valstybine mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Valstybinė mokesčių inspekcija) nurodyta parengti suderintus pasiūlymus dėl keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais sektoriaus veiklą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimo, siekiant mažinti šešėlinės veiklos vykdymo prielaidas.

Įstatymo projekto tikslas – sumažinti šešėlinės veiklos vykdymo prielaidas keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais sektoriuje ir užtikrinti keleivių, kurie naudojami keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais vežėjų paslaugomis, ir kitų eismo dalyvių saugumą, keleivių informavimą, geresnį aptarnavimą, teisingą atsiskaitymą už gautą paslaugą, vežėjų atsakomybės neišvengiamumą.

Įstatymo projektu siūloma aiškiau reglamentuoti keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais veiklos vykdymą, t. y.:

- patikslinti leidimų vežti keleivius už atlygį lengvaisiais automobiliais išdavimo, leidimų galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir galiojimo panaikinimo tvarką;
- papildyti reikalavimus subjektams, siekiantiems gauti ir jau gavusiems keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais leidimus;
- nustatyti pareigas keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais leidimų turėtojams, keleivių vežimo organizatoriams ir taksi dispečerinėms.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą inicijavo Susisiekimo ministerija.

Įstatymo projektą parengė Susisiekimo ministerijos Kelių ir oro transporto politikos grupės (l. e. p. grupės vadovas Dmitrijus Bialas, tel. +370 659 17473, el. p. dmitrij.bial@sumin.lt) vyriausioji specialistė Jurgita Keblienė (tel. +370 661 69176, el. p. jurgita.kebliene@sumin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Lietuvos Respublikos kelių transporto kodekso (toliau – Kodeksas) 8² straipsnio 2 dalyje nurodyti reikalavimai asmenims, kurie siekia gauti ir yra gavę leidimą vežti keleivius už atlygį lengvaisiais automobiliais (toliau – leidimai): šiuo metu tinka bet kurioje šalyje išduotas vairuotojo pažymėjimas, nėra reikalavimo būti registruotam Europos Sąjungos ar Europos ekonominės erdvės (toliau – EEE) šalyje, kai taksi leidimo prašo juridinis asmuo.

Reikalavimas turėti leidimą yra taikomas fiziniams asmenims, vykdantiems keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais veiklą, kurie dirba pagal individualios veiklos pažymėjimus. Fiziniams asmenims, kurie yra taksi įmonės darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartį, leidimai nėra reikalingi. Leidimus privalo turėti juridiniai asmenys, kurie verčiasi keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais veikla – taksi įmonės. Keleivių vežimo

organizatoriams, taksi dispečerinėms ir įmonėms, kurios nuomoja savo automobilius taksi vairuotojams ir teikia dispečerinės paslaugas, leidimų nereikia.

Šiuo metu galiojantis leidimų išdavimo modelis – *deklaravimas*, kai pateikiami dokumentai tikrinami po leidimo išdavimo. Leidimus stabdyti ir naikinti turi teisę Transporto saugos administracija. Fizinis asmuo gali turėti ir keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais pagal užsakymą, ir keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais taksi leidimą.

Kodekso 18¹ straipsnyje yra nustatytos leidimų turėtojų ir keleivių vežimo organizatoriaus prievolės, Įstatymo projekte jos yra papildytos. Kodekso 18¹ straipsnyje nėra įtvirtinti reikalavimai taksi dispečerinei ir taksi įmonei.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siekiant sumažinti šešėlinės veiklos vykdymo prielaidas keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais sektoriuje, siūloma:

- Įstatymo projekto 1 straipsnyje keičiamo Kodekso 8² straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatyti reikalavimą juridiniams asmenims ar juridinio asmens statuso neturintiems subjektams, siekiantiems gauti leidimą ir jį gavusiems, būti registruotiems ES ar EEE šalyje. Toks reikalavimas padėtų užtikrinti teisingą informacijos pateikimą bei mokesčių sumokėjimą.

- Įstatymo projekto 1 straipsnyje keičiamo Kodekso 8² straipsnio 3 dalyje numatyti, kad Transporto saugos administracija sustabdyti leidimų galiojimą, panaikinti leidimų galiojimo sustabdymą ar panaikinti leidimų galiojimą gali gavusi informaciją apie pažeidimus iš savivaldybių institucijų arba jų įgaliotų įstaigų priežiūros tarnybų ir Valstybinės mokesčių inspekcijos. Šis pakeitimas leistų užtikrinti nustatytą veiklos vykdymo taisyklių laikymąsi.

- Įstatymo projekto 1 straipsnyje keičiamo Kodekso 8² straipsnio 5 dalyje nustatyti, kad leidimo gavimo modelis būtų pakeistas iš *Deklaravimo* į *Griežtą* – pateikiami dokumentai turės būti tikrinami prieš išduodant leidimą, ne po leidimo išdavimo, taip pat siūloma įtvirtinti pareigą leidimų turėtojams garantuoti, kad leidime nurodyta informacija būtų aktuali, papildyti leidimo galiojimo sustabdymo, leidimo galiojimo sustabdymo panaikinimo ir leidimo galiojimo panaikinimo atvejus. Pažymėtina, kad Administracinių nusižengimų registre 2022 m. buvo surašyta 716 administracinių nusižengimų protokolų už Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 449 straipsnio pažeidimus (palyginti su 2020 m., pažeidimų padidėjo 65,4 proc.).

- Įstatymo projekto 1 straipsnyje keičiamo Kodekso 8² straipsnio 15 dalies 2 punkte keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais taksi leidimo (toliau – taksi leidimas) turėtojiui nurodyti pareigą naudoti vežėjo vardu įregistruotą taksometrą, sujungtą su spausdintuvu, arba taksometrą ir kasos aparatą. Taksometras gali būti įregistruotas tiek fizinio, tiek juridinio asmens vardu. Šiame punkte taip pat siūloma nustatyti draudimą naudoti techninę ir programinę įrangą, kuri vietoj taksometro apskaičiuotų kelionės kainą, kurią turėtų sumokėti klientas už suteiktą paslaugą. Pažymėtina, kad šį draudimą siūloma nustatyti tik taksi leidimo turėtojams siekiant mažinti šešėlinės veiklos vykdymo prielaidas, kai taksi vairuotojai veža keleivius be taksometro, taip nuslėpdami gaunamas pajamas. Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis, keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais pagal užsakymą veiklą vykdantis asmuo per 2020 m. vidutiniškai gavo apie 14,5 tūkst. Eur pajamų (arba 1,21 tūkst. Eur / mėn.), 2021 m. — apie 17,2 tūkst. Eur (arba 1,43 tūkst. Eur / mėn.), o asmuo, vykdantis keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais taksi veiklą, per 2020 m. vidutiniškai gavo apie 3 tūkst. Eur pajamų (arba 0,25 tūkst. Eur / mėn.), 2021 m. — apie 5,8 tūkst. Eur (arba 0,48 tūkst. Eur / mėn.). Tai yra keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais pagal užsakymą veiklą vykdantis asmuo 2020 m. gavo beveik 5 kartus daugiau, o 2021 m. — 3 kartus daugiau pajamų nei keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais taksi veiklą vykdantis asmuo. Iš pateiktų duomenų galima daryti išvadą, kad keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais taksi veiklą vykdantis asmuo deklaruoja ne visas gaunamas pajamas.

- Įstatymo projekto 2 straipsnyje keičiamo Kodekso 18¹ straipsnio 6–14 dalyse keleivių vežimo organizatoriui, taksi įmonei, taksi dispečerinei, keleivių vežimo už atlygį

lengvaisiais automobiliais pagal užsakymą leidimo (toliau – pavėžėjimo leidimas) ir taksi leidimo turėtojams numatyti pareigas saugoti kelionės ir mokėjimo dokumentus ir pateikti juos atitinkamoms institucijoms pareikalavus, atlikti atsiskaitymus už keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais paslaugas, kurie atliekami keleivių vežimo organizatoriaus sudarytomis techninėmis sąlygomis, į pavėžėjimo leidimo turėtojo nurodytą asmeninę sąskaitą, taksi automobiliuose naudoti taksometrus, sujungtus su spausdintuvais, arba taksometrus ir kasos aparatus ir išduoti keleiviams pinigų priėmimo arba kasos aparato kvitus – dėl to bus sumažintos šešėlinės veiklos vykdymo prielaidos, padidintas vežėjų atsakomybės neišvengiamumas, mokesčių sumokėjimas. Įtvirtintais lengvųjų automobilių apipavidalinimo reikalavimais siekiama išspręsti problemą, kai su vienu automobiliu yra vykdomos dvi skirtingos keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais veiklos.

Siekiant užtikrinti keleivių, kurie naudojami keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais vežėjų paslaugomis, ir kitų eismo dalyvių saugumą, keleivių informavimą, geresnį aptarnavimą, teisingą atsiskaitymą už gautą paslaugą, vežėjų atsakomybės neišvengiamumą, siūloma:

- Įstatymo projekto 1 straipsnyje keičiamo Kodekso 8² straipsnio 2 dalies 3 punkte nustatyti reikalavimą turėti galiojantį ES ar EEE šalyje, Jungtinėje Karalystėje, Šveicarijos Konfederacijoje arba Ukrainoje išduotą vairuotojo pažymėjimą. ES, EEE šalys, Jungtinė Karalystė ir Šveicarijos Konfederacija įtrauktos dėl to, kad šios šalys praktikoje taiko reikalavimus, nurodytus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2006/126/EB dėl vairuotojo pažymėjimų. Nurodytose šalyse išduotas vairuotojo pažymėjimas iš esmės parodytų, kad užsieniečiai gali vairuoti saugiai, pagal ES priimtinas taisykles, jie jas yra išnagrinėję ir supranta. Ukraina yra įtraukta remiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2022/1280, kuriuo, atsižvelgiant į Rusijos invaziją į Ukrainą, nustatomos konkrečios laikinosios priemonės, susijusios su Ukrainos pagal Ukrainos teisės aktus išduotais vairuotojų dokumentais. Transporto saugos administracijos duomenimis, 3 788 asmenys, kurie kreipėsi dėl pavėžėjimo leidimo išdavimo, pateikė trečiosios šalies vairuotojo pažymėjimą. Tai sudaro beveik penktadalį (19,0 proc.) visų asmenų, besikreipusių dėl pavėžėjimo leidimo išdavimo.

Reikalavimą dėl vairuotojo pažymėjimo siūloma nustatyti įvertinus kitų ES valstybių narių turimą praktiką, t. y. Airijos, Suomijos, Švedijos, Vokietijos ir kt., taip pat pažeidimų padarymo statistiką. Pažymėtina, kad tik per vieną sostinės policijos 2023 m. kovo 30 d. atliktą tikslinį patikrinimą buvo nustatyti 6 pažeidimai iš 25 patikrintų automobilių, kuriais teikiamos keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais paslaugos. Bendroje eismo įvykių statistikoje pavėžėjimo ir taksi leidimų turėtojų sukelti eismo įvykiai nėra fiksuojami, tačiau, VŠĮ Transporto kompetencijų agentūros (atlikus įskaitinių eismo įvykių analizę) duomenimis, 2021 m. eismo įvykiuose, kuriuose dalyvavo pavėžėjimo ar taksi leidimų turėtojai, buvo sužeisti 3, o 2022 m. – 5 asmenys.

- Įstatymo projekto 1 straipsnyje keičiamo Kodekso 8² straipsnio 6 dalyje įtvirtinti nuostata, jog „leidime nurodytą veiklą galima vykdyti tik su leidime nurodytomis transporto priemonėmis“. Leidime nurodomų transporto priemonių skaičius nėra ribojamas, todėl visas transporto priemonės, su kuriomis galima bus dirbama, galima nurodyti leidime. Toks reikalavimas padės užtikrinti, kad asmuo yra automobilio savininkas arba valdo jį kitu teisėtu pagrindu, kad laikomasi lengviesiems automobiliams, su kuriais vykdoma keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais veikla, nustatytų reikalavimų, kad atvažiuos tas automobilis, kuris nurodytas leidime ir keleivių vežimo organizatoriaus programėlėje ar užsakymo iš taksi dispečerinės metu.

- Įstatymo projekto 2 straipsnyje keičiamo Kodekso 18¹ straipsnio 4 ir 5 dalyse įtvirtinti papildomi reikalavimai keleivių vežimo organizatoriui – informuoti apie transporto priemonės valstybinį numerį, pateikti kelionės informaciją po kelionės ne tik keleiviui, bet ir pavėžėjimo leidimo turėtojui, bei 10 dalyje nustatyti reikalavimą taksi dispečerinei užsakymo metu keleiviui pateikti atvyksiančio taksi vairuotojo vardą, pavardę, atvyksiančio lengvojo automobilio taksi valstybinį numerį ir būsimos kelionės tarifus. Šie pakeitimai yra korekcinio pobūdžio, kadangi praktikoje, siekiant geriau aptarnauti keleivius, šie duomenys yra teikiami, be

to, šią informaciją pavėžėjimo ir taksi leidimo turėtojai privalo pateikti valstybinę kelių transporto priežiūrą atliekančioms institucijoms, kaip tai yra nustatyta šiuo metu galiojančio KTK 18¹ straipsnio 3 dalyje.

- Įstatymo projekto 2 straipsnyje keičiamo Kodekso 18¹ straipsnio 6–14 dalyse keleivių vežimo organizatoriui, taksi įmonei, taksi dispečerinei, pavėžėjimo ir taksi leidimo turėtojams taip pat nustatyti pareigos, tokias kaip keleivių vežimas keleivių vežimo organizatoriaus parinktu kelionės maršrutu ar naudojant navigacijos įrenginį (jei keleivis nenurodo kitaip), keleivių informavimas apie vairuotoją (pateikiamas jo vardas, pavardė, lengvojo automobilio valstybinis numeris) ir būsimos kelionės kainą, kuriomis siekiama pagerinti teikiamų paslaugų kokybę, užtikrinti keleivių informavimą, geresnį aptarnavimą, teisingą atsiskaitymą už gautą paslaugą.

Tinkamam pasiruošimui ir prisitaikymui prie pokyčių numatomas pereinamasis laikotarpis – Įstatymo projekto įsigaliojimas numatytas 2024 m. gegužės 1 d.

Leidimai vežti keleivius lengvaisiais automobiliais taksi ir leidimai teikti keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais pagal užsakymą paslaugas, asmenims išduoti iki šio įstatymo įsigaliojimo datos, turi būti patikslinti susisiekiama ministro tvirtinamose keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais pagal užsakymą ir lengvaisiais automobiliais taksi taisyklėse nustatyta tvarka ne vėliau kaip iki 2024 m. lapkričio 1 d. Asmenys ne vėliau kaip iki 2024 m. spalio 30 d. Transporto saugos administracijai pateikia susisiekiama ministro tvirtinamose keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais pagal užsakymą ir lengvaisiais automobiliais taksi taisyklėse nustatytos formos deklaraciją ir prašymą patikslinti leidimą. Jeigu asmenys nepateikia Transporto saugos administracijai deklaracijos ir prašymo patikslinti leidimą vykdyti keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais veiklą, jų leidimai netenka galios 2024 m. lapkričio 2 d.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

Teigiamos pasekmės: sumažės šešėlinės veiklos vykdymas, daugiau pajamų bus surinkta į valstybės biudžetą, padidės keleivių ir kitų eismo dalyvių saugumas.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projektas turės teigiamą įtaką verslo sąlygoms ir jo plėtrai keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais rinkoje, kadangi priėmus įstatymą bus užtikrinta sąžininga konkurencija šioje rinkoje. Taip pat bus įtvirtintos naujos pareigos, kurios leis užtikrinti paslaugų kokybę.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus teikiamą įstatymą kitų Lietuvos Respublikos įstatymų keisti nereikės.

10. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymo projekto sąvokos ir jas

įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrines lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte nėra naujų sąvokų ir jas įvardijančių terminų.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisės aktams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Iki įstatymo įsigaliojimo atitinkamos institucijos turės pakeisti ir (ar) priimti jų kompetencijai priskirtus įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus:

Lietuvos Respublikos Vyriausybė:

- pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 13 d. nutarimą Nr. 1283 „Dėl Atsiskaitymų už prekes ir paslaugas duomenų fiksavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimą Nr. 1458 „Dėl Konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašo ir Valstybės rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“.

Susisiekimo ministerija:

- pakeisti Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2011 m. gruodžio 9 d. įsakymą Nr. 3-768 „Dėl Leidimų vežti keleivius už atlygį lengvaisiais automobiliais pagal užsakymą ir lengvaisiais automobiliais taksi išdavimo taisyklių patvirtinimo“;
- pakeisti Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2012 m. sausio 27 d. įsakymą Nr. 3-80 „Dėl Keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais pagal užsakymą ir lengvaisiais automobiliais taksi taisyklių patvirtinimo“.

Šie teisės aktai turės būti priimti iki 2024 m. balandžio 30 d.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Keleivių vežimas lengvaisiais automobiliais“, „keleivių vežimas už atlygį“, „pavėžėjimas“, „taksi“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.